

Jenkei János**IN MEMORIAM HAVAS SÁNDOR****(1926 – 1962)**

Közel másfél évtizede hunyt el tragikus körülmények között az esztergomi születésű Havas Sándor textiltervező művész. Emlékkiállítását most zárták be szülővárosában, a Zodiákus Klubban. Idézzük fel emléket, s szóljunk néhány szót a kiállításon látott munkákról, amelyek egy részét – amint arról értesültünk – özvegye a városnak adományozta. Ki tudja, hol van az a babaszoba, amellyel középiskolás diákként, 1947 augusztusában oklevelet nyert egy megyei kiállításon! Egész élete lázas keresés volt – a számára legmegfelelőbb kifejezőmód keresése. Az Iparművészeti Főiskola textiltanszakának kötszövött szakán 1952-ben szerzett textiltervezői diploma csupán az első lépés, érdeklődési körének alapvető megnyilvánulása volt. Szakemberként dolgozott az iparban, később tervezőként kapott lehetőséget elképzeléseinek valóra váltására, öt év

múltán a főiskola visszahívta, ismerve kvalitásait és pedagógiai képességeit. Az anyagismeret oktatása révén oltotta be tanítványaiába a tervezői hivatás szeretetét. Ezenközben önmaga is állandóan megújult, mind művészileg, mind technikai készség dolgában. 1962-ig, harminchat éves koráig, amikor pályája tragikus hirtelenséggel tört ketté. Telve nagyszerű elképzelésekkel távozott, s ezek az elképzelések már soha nem válhatnak valóra. Mindazt, hogy kitűnő szakember, fantáziadús művész volt, mind pedig azt, hogy korai halála sok-sok szép és értékes mű megalkotásától fosztott meg bennünket is – éppen a Zodiákusban megrendezett emlékkiállításán éreztük egészen pontosan.

Tárlatán talán kissé merev határvonalat húzott a katalógus, amikor a bemutatott műveket kettéválasztotta faliképekre és szőnyegekre. Bizonyos

Havas Sándor: *Faliszőnyeg*. 1962

szempontból ugyan érthető, hogy faliképeknek a tematikus műveket nevezték, a szőnyegek (faliszőnyegek) viszont nonfiguratív alkotások. Ez utóbbiak közé tartozik – cím szerint – a *Téglamintás*, a *Háromszöges minta*, a *Pasztellszínű*, a *Virágtarka*. A *Sárkányeresztés* is állítólag ebbe a kategóriába sorolandó, ámde itt érhetjük tetten a textiltervező fantáziájának „kategorizálhatatlanságát”. Tulajdonképpen mindegy, hogy háromszöges mintákat látunk a faliszőnyegen, avagy éppen házak, fák, gázlámpák absztraktta egyszerűsített formáit. Korábban is szóltunk már arról, hogy esetleg orientálhatja a nézőt egy-egy műnek a címe a képző- és iparművészeti alkotások esetében, de végsősoron a mű esztétikuma, emberi élvezhetősége dönti el, milyen érzéseket és gondolatokat kelt bennünk. Ami inkább meglepő Havas Sándor munkái láttán: a tematikus, hagyományos címmel jelölt alkotásokban keveredik a színválasztás komorabb tónusa a témában rejlő bájjal, kedvességgel (*Gesztenyés néni*, *Szarvas*, *Macska* stb.). Ez nyilván a technika akkor adott színvonalából is következett, hiszen a kiállításon szerepeltetett hurkolt terveiben is érezhető a színválasztás kötöttsége. Ezért éreztünk

művei láttán nem kis keserűséget, hogy nem érhetette meg a halála óta színekben is derűsebbé vált kifejezési lehetőségek megszületését. Pedig mennyi fantázia volt benne! – tanúsítják ezt egyebek között a tárlaton szerepeltetett raffiaképek.

A képző- és iparművészek a látás kifinomult képességével rendelkeznek, ezt természetesnek tartjuk. Azt is, hogy művésznek az nevezhető, aki az alkotásnak legmegfelelőbb kifejezési módot, formát megtalálja. Az emlékidézés ezúttal arra is lehetőséget ad, hogy a potencionális, immár soha valóra nem váltható képességeket is méltányoljuk. Havas Sándor hátrahagyott munkái önmagukban természetesen érték képviselnek. Ám érezzük bennünk azokat az elképzeléseket is, amelyeket talán ma, s holnap ültetett volna át textilmunkáiba. Emlekkiallítása láttán emiatt óhatatlanul valami keserűség telepedett a látogatóra. Ugyanakkor egy másfajta érzés megerősödött bennünk: ne csak a korán elhunyt művész emlékét őrizzük kegyelettel, de váltsuk élővé maradandó alkotásait azáltal, hogy közkinccsé tesszük azokat!

(*Dolgozók Lapja*, 1976. október 17.)

Havas Sándor: *Faliszőnyeg*, 1965